

Charakteristika nefiskální části finančního práva

System finančního práva

- Vnitřní systémová charakteristika
- Finanční právo – **inkorporované** právní odvětví
- Vyšší míra soudržnosti právních norem tvořících finanční právo: předmět a účel regulace – veřejná finanční činnost
- Kritéria systematizace
- Předmětové kritérium:
 1. Fiskální část finančního práva
 2. Nefiskální část finančního práva

Nefiskální část finančního práva

- Část finančního práva regulující chování ve společenských vztazích realizovaných v rámci těch segmentů veřejné finanční činnosti, kde se jedná o monetární a devizovou činnost státu a dohled nad finančním trhem.
- Nejedná se o fondovní činnost ve smyslu tvorby a užití veřejných peněžních fondů, resp. veřejných rozpočtů.
- Otázka začlenění regulace asekuračních fondů.
- Dominance státu.
- Role centrální banky

Charakter vztahů nefiskální části

- Vrchnostenské vztahy (vertikální vztahy) – ČNB
- ČNB – kompetence správního úřadu
- Diagonální vztahy – „potentior persona“ (AML) – navazující vztah k finanční zpravodajské jednotce – FAÚ (vertikální)
- Horizontální vztahy (vztah k soukromému právu) – obchody ČNB ...

- Složitost metody regulace – přizpůsobení prostředí realizace daných segmentů veřejné finanční činnosti

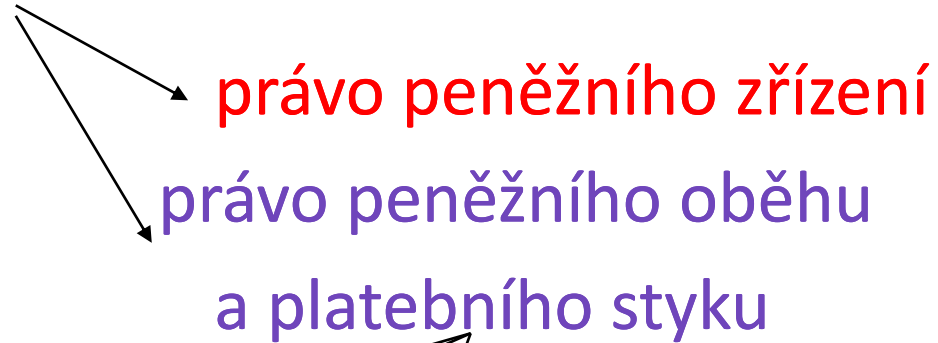
Subodvětví nefiskální části finančního práva

- Měnové právo
- Devizové právo
- Právo finančního trhu:
 - a) Veřejné bankovní právo
 - b) Pojišťovnické právo
 - c) Právo kapitálového trhu
 - ...
 - d) Puncovní právo ...

MĚNOVÉ PRÁVO

Právo peněžního systému =

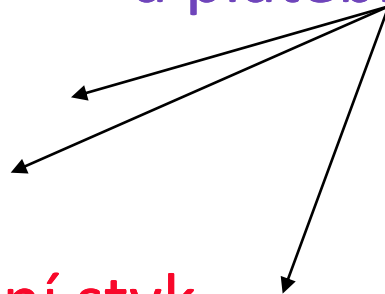
- **Měnové právo**

nucený oběh

elektronické peníze

bezhotovostní platební styk

Měnová suverenita

- Zásada *lex monetae* = každý stát má výlučné právo vytvořit si a disponovat s vlastní měnou
- Výkon práv nad měnou, právo vytvářet vlastní měnovou politiku a uplatňovat ji na vlastním území
- Zákaz měnové diskriminace

Peněžní zřízení ČR

- ZČNB (6/1993 Sb.)
- Peněžní jednotka: koruna česká „Kč“
- Dílčí jednotka: haléř (1:100)
- ISO 4212: CZK (ISO 3166+měna)
- Emisní instituce: ČNB
- Parita: Ø
- Znaky peněz: mince, bankovky

PENĚŽNÍ OBĚH

Platidla - kategorie

- Tuzemská bankovka
- Tuzemská mince
- Pamětní mince

Tuzemská bankovka

- **Tuzemská bankovka:** bankovka znějící na koruny české, vydaná Českou národní bankou, která je platná nebo kterou lze za platnou vyměnit.
- Nominály: 100, 200, 500, 1000, 2000, 5000
- Neplatné: 20, 50 a všechny nominály vzoru 1993

Tuzemské mince

- **Tuzemská mince** je mince znějící na koruny české, vydaná Českou národní bankou, která je platná nebo kterou lze za platnou vyměnit
- Nominály – Kč: 1, 2, 5, 10, 20, 50
- Neplatné nominály – všechny mince znějící na haléře – tj: 10, 20, 50

Pamětní mince

- **Pamětní mince** je tuzemská mince vyrobená z obecných nebo drahých kovů určená ke sběratelským účelům.
- 113 emisí stříbrných a zlatých mincí

Kvalitativní kategorie platidel

Bankovka

celistvá

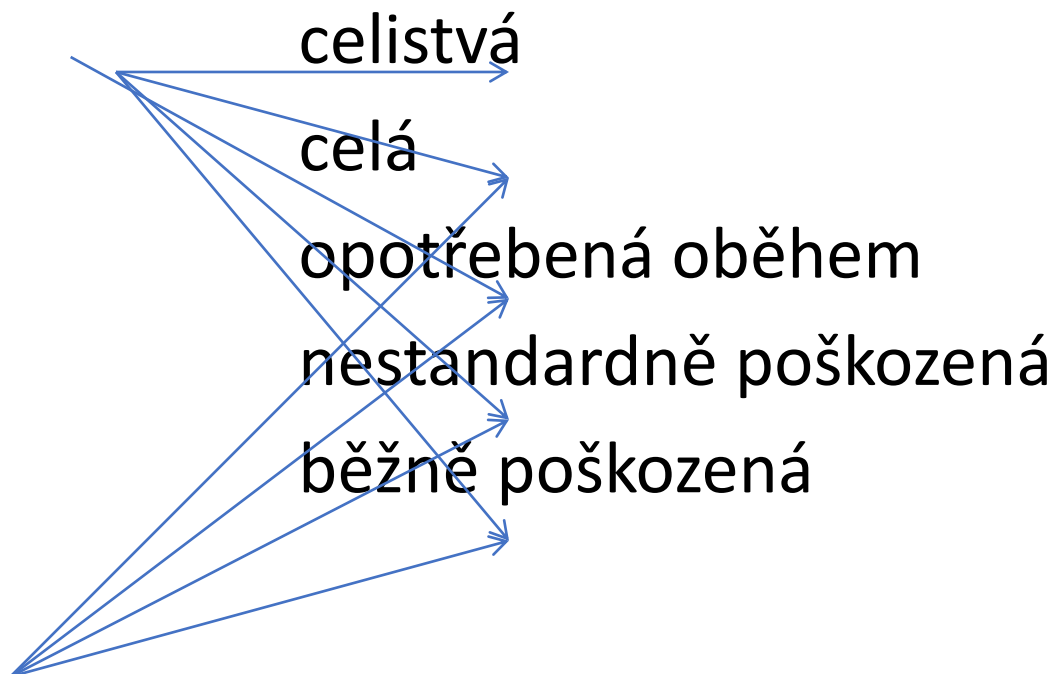
celá

opotřebená oběhem

nestandardně poškozená

běžně poškozená

Mince

Celá a celistvá

- **celá** je tuzemská bankovka, které:
 - a) nechybí žádná její část, nebo
 - b) které chybí pouze část nebo části okraje na obvodu bankovky
- **celá** je tuzemská mince, jejíž plocha nebyla zmenšena, nebo mince vyrobená z více částí, které nechybí žádná její část
- **celistvá** je tuzemská bankovka, která tvoří souvislý celek

Opotřebená oběhem

- opotřebovaná oběhem je **celá** a **celistvá** tuzemská bankovka, která je:

odřená, zašpiněná nebo **pomačkaná,**

- Mince opotřebovaná oběhem je **celá**

Nestandardně poškozená bankovka

- jejíž obrazec je nečitelný, deformovaný nebo proděravělý,
- ohořelá nebo zetlelá,
- popsaná, pomalovaná, přetištěná, potištěná, obarvená, odbarvená, poškozená biologickým nebo jiným materiálem, nejde-li o nepatrná poškození nebránící dalšímu oběhu, a
- poškozená nástražným zařízením na ochranu proti krádeži a tuzemská bankovka skládající se z více než 2 částí,
- **X běžně poškozená**

Nestandardně poškozená mince

- obrazec nebo reliéf je nečitelný, její tvar je deformovaný,
- mince nastřižená nebo proděravělá,
- vyrobená z více částí, jejíž jednotlivé části jsou odděleny,
- která je podélně rozštěpená v hraně na část s lícní a část s rubovou stranou,
- poškozená nástražným zařízením na ochranu proti krádeži

X běžně poškozená

Subjekty nuceného oběhu

- **ČNB:** emisní banka, Národní středisko pro padělky, Národní středisko pro analýzu padělků bankovek a Národní středisko pro analýzu padělků mincí
- **Úvěrová instituce:** banka, zahraniční banka v rozsahu, v němž vykonává činnost v České republice prostřednictvím pobočky, a spořitelní a úvěrní družstvo
- úvěrová instituce provádějící **pokladní operace**
- **Směnárník:** ten, kdo je oprávněn provozovat směnárenskou činnost na základě registrace ke směnárenské činnosti podle devizového zákona

Pokladní operace

přijetí vkladu tuzemských bankovek nebo tuzemských mincí **na účet** vedený úvěrovou institucí nebo **výplata** tuzemských bankovek nebo tuzemských mincí **z tohoto účtu**, prováděné v místě k tomu určeném zaměstnanci úvěrové instituce nebo osobami jednajícími jménem nebo na účet úvěrové instituce.

Oběh bankovek a mincí

- Relativně nucený oběh
- Každý je povinen přijmout tuzemské bankovky a mince bez omezení, ledaže je oprávněn jejich příjem odmítnout
- Neplatné – stažené z oběhu /ÚI-PPO/
- Pamětní mince, neplatná platidla /x ČNB, ÚI-PPO/
- 50 tuzemských mincí v jedné platbě /x ČNB, ÚI-PPO/
- Poškozené /FO/
- Poškozená – necelá /PO/

Výměna

§ 6 (ZOBM)

Provádí: ČNB + UI PPO

- a) tuzemské bankovky a mince za tuzemské bankovky a mince jiných nominálních hodnot, Pozn.:
bezplatně do 100 ks nom. hodnoty, vyříděné podle nominálů
- b) tuzemské bankovky a mince **opotřebované oběhem** a tuzemské bankovky a mince **běžně poškozené** za tuzemské bankovky a mince vhodné pro další oběh, Pozn.1: možné i na účet; Pozn.2: bezplatně do 100 ks nom. hodnoty, vyříděné podle nominálů
- c) tuzemské bankovky a mince **prohlášené** Českou národní bankou **za neplatné** za platné tuzemské bankovky a mince po dobu stanovenou na základě § 19 ZCNB; Pozn.1: možné i na účet; Pozn.2: bezplatně vyříděné podle nominálů
- d) **pamětní mince** za tuzemské bankovky nebo tuzemské mince, které nejsou pamětními mincemi. Pozn.1: možné i na účet; Pozn.2: bezplatně vyříděné podle nominálů

Výměna ex officio

- Bankovky a mince opotřebované oběhem Česká národní banka stahuje z oběhu, ničí je a nahrazuje bankovkami a mincemi novými.
- Česká národní banka spravuje zásoby bankovek a mincí a organizuje dodávky bankovek a mincí od výrobců v souladu s požadavky peněžního oběhu.

Standardy zpracování

Terminus technicus = standardy zpracování tuzemských bankovek a mincí

- Vyhláška č. 274/2011 Sb.
- Ověření počtu, pravosti a platnosti
- Roztřídění
- Posouzení vhodnosti pro další oběh

Nevhodné pro oběh

Ruční zpracování

- a) je zašpiněná,
- b) je popsána, pomalovaná, přetištěná, potištěná, obarvená, odbarvená, poškozená hygienicky závadným materiálem,
- c) je ohořelá nebo zetlelá,
- d) je proděravělá alespoň jedním viditelným otvorem,
- e) je poškozená nástražným zařízením na ochranu proti krádeži,
- f) je složená ze 2 nebo více částí,
- g) není celá,
- h) je natržená,
- i) pozbyla tuhost typickou pro bankovkový papír, nebo
- j) je zmačkaná a i po ručním zpracování není její povrch rovný.

Strojové zpracování

- a) je zašpiněná tak, že zašpinění znemožňuje identifikaci měny, nominální hodnoty, její pravosti nebo platnosti,
- b) je popsána, pomalovaná, přetištěná, potištěná, obarvená nebo odbarvená, anebo poškozená hygienicky závadným materiálem a poškození na bankovce pokrývá alespoň 10 mm x 10 mm nepotištěné plochy nebo alespoň 15 mm x 15 mm její potištěné plochy,
- c) je ohořelá nebo zetlelá,
- d) je proděravělá na ploše větší než 10 mm²,
- e) je poškozená nástražným zařízením na ochranu proti krádeži,
- f) je složená ze 2 nebo více částí,
- g) není celá a chybějící část činí nejméně 6 mm v délce nebo 5 mm v šířce,
- h) je natržená a trhlina je větší než 4 mm v šířce a 8 mm v délce ve svislém směru nebo 4 mm v šířce a 15 mm v délce ve vodorovném směru nebo 4 mm v šířce a 18 mm v délce v úhlopříčném směru, měřeno po úsečce vedoucí od vrcholu trhliny k okraji tuzemské bankovky, ze kterého trhlina vychází, a svírající s trhlinou pravý úhel,
- i) pozbyla tuhost typickou pro bankovkový papír,
- j) je zmačkaná nebo přehnutá a následkem přehnutí je bankovka zkrácena nejméně o 6 mm na délku nebo nejméně o 5 mm na šířku, nebo
- k) má ohnutý roh o velikosti větší než 130 mm² a délka kratšího okraje je větší než 10 mm.

Míra poškození mincí pro určení nevhodnosti

Za tuzemskou minci nevhodnou pro další oběh se při ručním zpracování považuje mince, která

a) je zašpiněná tak, **že zašpinění znemožňuje identifikaci měny, nominální hodnoty, pravosti nebo platnosti,**

b) není celá,

c) má nečitelný obrazec nebo reliéf, má deformovaný tvar, je nastřížená nebo proděravělá nebo je vyrobená z více částí a tyto části jsou odděleny,

d) je poškozená nástražným zařízením na ochranu proti krádeži, nebo

e) je odřená, zkorodovaná, zašpiněná nebo jinak opotřebovaná nebo poškozená způsobem znemožňujícím její bezproblémové používání v peněžním oběhu, zejména stanovení pravosti a platnosti.

Tt také tuzemská mince, která kromě charakteristik uvedených vykazuje jiné závažné odchylky, pro které nemůže projít zařízením nebo být detekována na pravost, platnost nebo vhodnost pro další oběh.

Předání ČNB

- Režim pro PO a směnárníky
- Režim pro zpracovatele tuzemských bankovek a mincí
- Režim pro úvěrové instituce provádějící pokladní operace

Režim pro PO a směnárníky

Předávají ČNB tuzemské bankovky a mince **opotřebované oběhem a běžně poškozené**

a) **prostřednictvím úvěrové instituce** provádějící pokladní operace **vložením na účet** vedený v úvěrové instituci provádějící pokladní operace nebo **výměnou na pokladně** úvěrové instituce provádějící pokladní operace za tuzemské bankovky a mince vhodné pro další oběh,

b) **výměnou na pokladně České národní banky** za tuzemské bankovky a mince vhodné pro další oběh, nebo

c) **prostřednictvím zpracovatele tuzemských bankovek a mincí.**

Příjem poškozených platidel

- Běžně poškozené tuzemské bankovky a mince
- Nestandardně poškozené tuzemské bankovky

Náhrady 100%

- **Za celé**
- **Celistvé:** se jedná o bankovky, jejichž celková plocha je větší než 50 %, které jsou celistvé nebo které se skládají nejvýše ze 2 částí, jež nepochybně patří k sobě (v případě pochybností o tom, zda jednotlivé části bankovky patří k sobě, se posuzuje každá část samostatně)
- Nestandardně poškozené tuzemské bankovky a mince se nevyměňují.
X pohromy

Poskytování náhrady za necelá platidla

- Prováděcí vyhláška ČNB 274/2011 Sb. § 12
- Celková plocha necelé tuzemské bankovky se určuje přiložením na mřížku, která rozděluje plochu bankovky stejným počtem svislých i vodorovných linek na 100 stejně velkých políček. Náhrada za necelou tuzemskou bankovku se poskytne, je-li
 - a) nejméně 51 políček mřížky zakryto více než z poloviny a zároveň je celková plocha necelé bankovky větší než 50 %, nebo
 - b) 50 políček mřížky zakryto ze 100 % a navíc je zakryto alespoň částečně i další políčko.

Ochrana měny

- Součást péče o cenovou stabilitu
- Realizace *lex monetae* – měnová suverenita
- Devizové právo
- Ochrana platidel – součást ochrany měny

Ochrana platidel

- Ochrana tuzemských platidel
- Ochrana cizích platidel:
 - a) Ochrana vlastním měnovým právem
 - b) Ochrana měnovým právem ČR – zásada stejného zacházení
 - c) Mezinárodně právní ochrana

Ochrana

- Technická – ochranné prvky
 - a) v popisu
 - b) skryté
- Emisní – neveřejná emisní pravidla
- Právní x padělání, pozměňování
 - a) Měnovým právem
 - b) Trestním právem

15/1932 Sb. z. n.

- Mezinárodní úmluva o potírání penězokazectví z 20.4.1929
- prof. **Jaroslav Kalláb**
mezinárodní a trestní právo

Závazek signatáře

- Čl.3.
-
- Pro obecný trestný čin bude potrestán:
 - 1. kdo podvodně falešné peníze jakkoli zhotovuje nebo kdo porušuje peníze, nechť k tomu použije jakéhokoli prostředku;
 -
 - 2. kdo podvodně falešné peníze uvádí do oběhu;
 -
 - 3. kdo cokoli podniká k tomu konci, aby falešné peníze uvedl do oběhu, dovezl do státu, přijal nebo si opatřil, věda, že jsou falešné;
 -
 - 4. kdo se o tyto trestné činy pokusí a kdo se jich úmyslně zúčastní;
 -
 - 5. kdo podvodně zhotovuje, přijímá nebo si opatří nástroje neb jiné předměty, které jsou podle své povahy určeny k výrobě falešných peněz neb k porušení peněz.

Trestné činy proti měně a platebním prostředkům (40/2009 Sb.)

- § 233 – Padělání a pozměnění peněz
- § 234 - Neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku
- § 235 – Udávání padělaných a pozměněných peněz
- § 236 – Výroba a držení padělatelského náčiní
- § 237 – Neoprávněná výroba peněz
- § 239 – Ohrožování oběhu tuzemských peněz

Pozměněná platidla

- Bankovka nebo mince (tuzemská, cizozemská), která byla nedovoleně **upravena** takovým způsobem, že je způsobilá vyvolat klamnou představu o své **platnosti** nebo o své nominální **hodnotě**.

Padělání v evropském právu

Nařízení Rady (ES) č. 1338/2001/ES, kterým se stanoví opatření nutná k ochraně eura proti padělání

- a) jakékoli podvodné zhotovování nebo pozměňování eurobankovek nebo euromincí pomocí jakýchkoli prostředků;
- b) podvodné uvádění padělaných eurobankovek nebo padělaných euromincí do oběhu;
- c) dovoz, vývoz, převoz, přijímání nebo získávání padělaných eurobankovek nebo padělaných euromincí s cílem uvést je do oběhu a s vědomím toho, že jde o padělky;
- d) podvodná výroba, přijímání, získávání nebo držení
 - - nástrojů, předmětů, počítačových programů a veškerých jiných prostředků zvláště upravených pro podvodné zhotovování nebo pozměňování eurobankovek nebo mincí,
 - nebo
 - - hologramů nebo jiných prvků, které mají chránit eurobankovky a mince proti podvodnému zhotovování nebo pozměňování.

ČNB

- Národního střediska pro padělky
- Národního střediska pro analýzu padělků bankovek
- Národního střediska pro analýzu padělků mincí

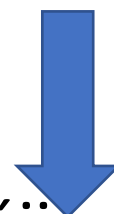
Nařízení Rady (ES) č. 1338/2001/ES, kterým se stanoví opatření nutná k ochraně eura proti padělání

Padělky

- Není platidlem
- Nezákonně vyrobené
- Zákonně vyrobené – nezákonně dané do oběhu

Podezřelá platidla

- Důvodné podezření, že jsou padělaná nebo pozměněná

- Každý může odmítnout přijetí s výjimkou
 - a) Právnícké osoby
 - b) Směnárníka
 - c) Provozovatele kasína

Nakládání s podezřelými platidly

- **zadrží** bez náhrady,
- **vyzve** k prokázání totožnosti (**ten, kdo podezřelé bankovky nebo mince předložil, je povinen výzvě k prokázání totožnosti vyhovět**)
- **zaznamená** osobní údaje
- **vystaví potvrzení o zadržení podezřelých platidel**
- **předá** neprodleně České národní bance: podezřelá platidla, stejnopis potvrzení o zadržení

Náležitosti potvrzení o zadržení

a) **identifikační údaje předložitele:** jméno nebo jména, příjmení, datum narození a státní příslušnost, jde-li o osobu fyzickou, a obchodní firmu nebo název předložitele, jde-li o osobu právnickou,

b) **adresa** trvalého pobytu předložitele, popřípadě adresu jeho dlouhodobého nebo trvalého pobytu na území České republiky, jde-li o osobu fyzickou, a sídlo předložitele, jde-li o osobu právnickou; pokud předložitel nemá na území České republiky adresu dlouhodobého ani trvalého pobytu, popřípadě sídlo, anebo pokud lze důvodně předpokládat, že jeho pobyt na území České republiky bude ukončen do 3 týdnů od zadržení podezřelých bankovek nebo mincí, uvede se i adresa stálého bydliště, popřípadě sídla předložitele v zahraničí,

c) druh a číslo **dokladu**, podle kterého byla zjištěna totožnost předložitele,

d) **měna a nominální hodnota** zadržené podezřelé bankovky a její **série a číslo** nebo měna a nominální hodnota zadržené mince a **ročník její ražby, počet kusů** jednotlivých druhů a nominálních hodnot zadržených podezřelých bankovek nebo mincí a **úhrnná částka**,

e) **místo a datum zadržení** podezřelých bankovek nebo mincí,

f) **identifikační údaje zadržitele**, a to jméno nebo jména, příjmení a adresu trvalého pobytu, jde-li o osobu fyzickou, a obchodní firmu nebo název a sídlo zadržitele, jde-li o osobu právnickou,

g) **okolnosti**, za kterých byly podezřelé bankovky nebo mince zadrženy, a

h) **podpis předložitele**, je-li přítomen vystavení potvrzení.

Evidence osob

- Maximálně 15 let
- Údaje o osobách
- Osobní údaje z evidence lze dále zpracovávat **pouze pro účely vyšetřování a odhalování trestné činnosti.**
- Skartace údajů – prokázání pravosti, uplynutí doby

Výsledek odborného posouzení

- ČNB informuje zadržitele
- Zadržitel informuje předložitele na žádost
- Negativní výsledek: ČNB – zadržitel – předložitel, bez žádosti

Reprodukce

- X padělání
- Hmotné reprodukce
- Nehmotné reprodukce
- Napodobeniny
- **Legalizace** - splnění technických kritérií stanovených:
 - a) Vyhl. ČNB 274/2011 Sb., nebo
 - b) Nařízením Rady (ES) č. 2182/2004 ze dne 6. prosince 2004 o medailích a žetonech podobných euromincím
- Totéž platí pro případ jejich **dovezení, přechovávání nebo rozšiřování** za účelem prodeje nebo pro jiné obchodní účely.

Legální napodobeniny

Rozměry

Úhel

Nezaměnitelný materiál

Jednotlivý prvek

SPECIMEN

BALENÍ

Pravidla balení bankovek a mincí

- Smlouva
- Pravidla určená prováděcí vyhláškou :

Táž nominální hodnota nad 100 ks – balíčky po 100 ks

Přes 1000 ks - po 10 balíčcích do svazků o 1 000 ks

Mince do 5 Kč nad 1000 ks – po 1000 ks/ nominálu

Od 10 Kč na 500 ks – po 500 ks /nominálu

Jsou-li předávány tuzemské bankovky a mince více nominálních hodnot najednou, uvede plátce počet kusů jednotlivých nominálních hodnot a úhrnnou částku.

Omezení plateb v hotovosti

- Zák. č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti
- Reguluje, kdy je povinnost provést platbu bezhotovostně
- Stanovuje sankce
- Obecně: limit 270 tis. Kč v průběhu jednoho kalendářního dne (jiné měny, komodity ...)/příjemce

- Zák. č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti
- Nevztahuje se zejm. na:
 - Platby daní, cla (viz případná omezení v daňových zákonech)
 - Platby pojistného, důchodů
 - Platba exekutorovi, atd.
- Sankce
- 500 tis. Kč, resp. 5 mil. Kč

Platby bezhotovostní

- Klasicky formou účetních záznamů v určité evidenci
- Povaha bezhotovostních peněz – účetní závazek (pasivum)
- Zůstatky na bankovních účtech – „depozitní“ peníze
- Zůstatky na rezervních účtech u ČBN – „rezervy“
- (třeba odlišovat tzv. elektronické peníze)

Platby bezhotovostní

- Právní úprava zejm.:
- zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku
- zákon č. 21/1992 Sb., o bankách
- zákon č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech
- zákon č. 6/1993 Sb., o ČNB

Mezibankovní platební styk

I

- Úprava zejm. v zák. o platebním styku
- Rozlišujeme dle subjektu vedoucího platební systém (vlastní systém vs. nadřízený systém)
- Mezibankovním platebním stykem se rozumí bezhotovostní převody peněžních prostředků z banky plátce do banky příjemce
- Banky a další poskytovatelé platebních služeb provádějí platby na základě příkazů svých klientů předávaných různými technickými prostředky

CERTIS

- **Czech Express Real Time Interbank Gross Settlement system**
- Jediný systém mezibankovního platebního styku v ČR, který zpracovává mezibankovní platby v českých korunách
- Provozuje ČNB
- Mezi zákl. principy patří:
 - Zúčtování mezibankovních plateb bez ohledu na výši částky
 - Zúčtování v penězích ČNB (rezervách)
 - „brutto“ zúčtování (nikoli zápočty)
 - poskytování bezúročného plně kolaterizovaného vnitrodenního úvěru